

Első Magyar Óragyár - Iskolaszanatórium

Beküldés dátuma:	2016.01.10
Értéktárba rögzítve:	2016.01.16
Benyújtó kapcsolattartó személy:	Csuk Ferenc
Értéktár megnevezése:	Települési értéktár, Megyei értéktár
Fellelhetőség helye:	Szentgotthárd, Hunyadi utca 31.

1896. január 3-án jegyezték be a szombathelyi cégbíróságon az Első Magyar Óragyár Részvénytársaság Szentgotthárd elnevezésű üzemet. Ebben az évben Svájcból 70 francia anyanyelvű munkás érkezett Szentgotthárdra. Kezdetben csak zsebórát gyártott, melyeket Szt. Gotthárd felirattal készítettek, és főként a balkáni országokban értékesítettek. A svájci cégek konkurenciát láttak gyárban, ezért bojkottot hirdettek ellene. 1899-ben a gyár csődöt jelentett, 1902-ben Stern Antal indította újra a gyárat. Vele szemben a munkásai szerveztek sztrájkot, a gyár 1904-ben leégett. Az újjáépítés Kohn Fülöp bécsi óra-nagykereskedő vállalkozónak és az állami támogatásnak köszönhető. 1908 után a munkálatokat 5 teremben végezték: az elsőkben készültek az óratokok, kettőben a finom alkatrészek előállítása, kettőben az összeszerelés folyt. Egy 1910-es újságcikk szerint 270 automatikus gép, 320 munkással gyártott háromezer darabot heti átlagban. Ez az időszak volt a gyár fénypontja. Két alkalmazottjuk, Hülle Katalin és Edelsohn Leó alapították az Uránia filmszínházat. A trianoni határok meghúzása után azonban elveszítették a gyanafalvi (jennesdorfi) fióküzemet és a szakmunkások jelentős részét. 1925-ben a gyár bezárt.

1929-ben dr. Frühwald István szentgotthárdi orvos kezdeményezte iskolaszanatórium létrehozását az elhagyott üzem épületében. Széles összefogás eredményeként kezdte meg itt munkáját a Magyar Iskolaszanatórium Egyesület szentgotthárdi iskolaszanatóriuma, amely a maga nemében első volt az országban. Az épületet háromholdas park, kert és a Rába partjáig lehúzódó fenyves erdő övezte, az épület belső kiképzését Jánszky Béla építész (1888-1945) tervezte. Az intézményben 1929 nyarán kezdték meg a gyógyítást 80 ágyon, az ünnepélyes avató 1930 júniusában volt. Többnyire Budapestről érkeztek a 8-18 éves tüdőbetegek. A gyógykezelés mellett - a helybeli általános iskolai és gimnáziumi tanárok jóvoltából - a fiatalok folytathatták tanulmányaikat is. 1933-ban bővült a sanatórium, elkészült egy 12x22 méteres medence, valamint tenispálya is.

Az iskolaszanatórium 1969-ig működött Szentgotthárdon. 1939-től felnőtteket is fogadott, 1945-ben hadikórházzá alakult át. Ekkor a tanulókat ideiglenesen beköltöztették a Gimnázium épületébe. 1947-ben 200 ágyon folytatódott a gyógyítás, 1948-ban államosították az intézményt. Továbbra is az ország minden részéről fogadott betegeket, de mivel a 60-as évektől jelentősen csökkent a tüdőbeteg gyermekek száma, 40 évnyi sikeres munka után 1969 júniusától rehabilitációs kórházként, a Markusovszky Kórház keretein belül folytatja a munkát. 1979-ig szív- tüdőbetegségben szenvedő betegek kezelését végezték, ezt követően a megyei igényeknek megfelelően főleg mozgásszervi megbetegedések és műtétek utáni rehabilitációt biztosít.

